

Călătorie în Cuba - raport 3

Perioada

17 Noiembrie 2008 – 1 Decembrie 2008

A treia vizită în Cuba a avut loc între 17 noiembrie și 1 decembrie 2008, continuând procesul de creare a unei rețele APD și s-a axat pe informarea mai multor dizidenți asupra materialelor pe tema tranziției pe care APD le-a pregătit pentru cetățenii cubanezi. Cei doi reprezentanți APD au stabilit noi contacte în timpul acestei a treia vizite, s-au întrunit cu noile contacte APD stabilite în timpul primelor două călătorii și au prezentat materiale pe tema tranziției democratice pregătite de APD.

În timpul celei de-a treia călătorii în Cuba, membrii echipei de proiect s-au întâlnit cu următoarele persoane:

Yoani Sanchez și Reinaldo Arenas sunt un cuplu de tineri dizidenți, care locuiesc în Havana. Yoani Sanchez este cu adevărat o figură aparte în peisajul dizidenței cubaneze. Deși a făcut câteva comentarii interesante cu privire la posibile scenarii politice pentru anii ce urmează, ea nu este foarte interesată de temele clasice ale dizidenței: drumul către democrație, problema drepturilor omului, dezastrul economic din Cuba, etc. Ceea ce nu înseamnă că aceste lucruri nu au importanță pentru ea. Are prieteni care sunt sau au fost închiși ca deținuți politici și adesea scrie pe blogul ei despre probleme economice de zi cu zi ale oamenilor obișnuiți. Pur și simplu nu e un politician și nu are intenția de a deveni unul în viitor, dar încearcă să-și urmeze calea ca blogger independent. Spune că, după căderea comunismului, Cuba va avea nevoie nu doar de lideri politici ci și de cetățeni capabili să-și exprime opiniile.

Ea consideră că schimbările din regim sau chiar și o schimbare de regim sunt inevitabile. După cum se exprimă ironic tatăl ei, regimul cubanez devine impotent în fața "dezvoltării forțelor de producție". Cel mai bun exemplu în acest sens este tratamentul blând pe care îl primesc bloggerii independenți, această nouă specie de dizidenți greu de oprimat, dat fiind faptul că orice acțiune ostilă la adresa lor duce la o creștere direct proporțională în statisticile blogurilor.

Yoani însăși a mărturisit că era convinsă de acest lucru, dar că prefera să nu se gândească: "Nu m-am uitat niciodată în spatele meu, pentru că nu vreau ca asta să mă paralyzeze și să mă facă părtașă la ciclul victimizării". Până în prezent, nu a avut niciun contact direct cu poliția sau cu Securitatea, dar soțul ei a fost chemat de două ori la "discuții" cu autoritățile. Ea explică acest lucru prin faptul că societatea cubaneză este una "patriarhală" și că oamenilor le vine greu să trateze o femeie și o mamă tânără ca pe un pericol al regimului, iar pe de altă parte, autoritățile nu știu cum să abordeze o problemă relativ nouă cum este cea a bloggerilor independenți.

Yoani și soțul ei au două surse de venit: ajutorul străin și activitatea lor ca ghizi și profesori de spaniolă pentru turiștii vorbitori de limbă germană. Costul total al activității ei de blogging este foarte ridicat, începând de la accesul la Internet până la CD-urile pe care le folosește pentru a-și distribui articolele de pe blog în afara Internetului.

Rene Gomez Manzano este un jurnalist activist independent din Havana. Domnul Gomez nu-și poate exprima cu exactitate opinia asupra orientării politice a poporului cubanez. Opinia generală a populației este că situația este foarte gravă și că nu mai poate continua multă vreme. Majoritatea tinerilor privesc cu admirație și speranță către Statele Unite. Dacă emigratia ar fi fost permisă, cei mai mulți dintre ei ar pleca în Statele Unite. Domnul Gomez afirmă ca atitudinea Uniunii Europene (UE) de relativă deschidere vis-a-vis de regimul lui Castro nu a produs încă reacții în rândul opozițiilor anti-comuniști. Există speranța că UE va face presiuni asupra guvernului cubanez pentru democratizarea statului. Unul dintre efectele intervenției UE ar putea fi eliberarea deținuților politici. Dacă acest lucru s-ar întâmpla, presiunile UE se vor fi dovedit reușite, a afirmat domnul Gomez.

Rene Gomez Manzano a precizat că există informații conform cărora Comitetul Central al Partidului Comunist Cubanez trebuia să se întrunească în câteva luni. Această întrunire constituie un eveniment special deoarece comitetul n-a mai funcționat de multă vreme, Fidel Castro fiind singurul lider cu adevărată putere decizională. În același timp, a existat o informație oficială conform căreia, în decembrie 2009, va avea loc un congres de partid, la zece ani de la ultimul congres.

Cât despre Fidel Castro, domnul Gomez spune că suspectează că acesta ar fi suferit o tulburare a facultăților mintale, iar despre Raul Castro că ar fi avut probleme de alcoolism. Domnul Gomez vede două scenarii posibile pentru viitor: un grup reformist va prelua puterea în interiorul Partidului Comunist (deși nu există date clare cu privire la existența unui asemenea grup) sau izbucnirea unor conflicte sociale și revolte imediat după moartea lui Fidel Castro.

Domnul Gomez nu consideră că congresul din 2009 va decide punerea în practică a vreunei reforme și că regimul lui Castro caută sprijinul Rusiei, susținând în același timp acțiunile militare ale Rusiei. Din punct de vedere economic, regimul este susținut de Venezuela, care livrează petrol Cubei la un preț mult mai mic decât cel al pieței internaționale, și încearcă, de asemenea, să obțină sprijinul Chinei și Rusiei. Regimul comunist cubanez face eforturi considerabile să rămână un actor important pe scena politică a Americii Centrale. Astfel,

după părerea domnului Gomez, Cuba oferă gratuit spitale mobile, complet dotate și modernizate către Bolivia și Uruguay, în vreme ce sistemul sanitar cubanez este în colaps.

Rene Gomez Manzano explică cum prostituția generalizată vizibilă în zonele turistice ale Cubei este cauzată de sărăcia populației. Cantitatea de alimente disponibilă unui cubanez obișnuit, pe baza cartelelor de alimente, este suficientă numai pentru zece zile din lună. Cubanezii trebuie să le asigure familiilor restul alimentelor necesare printr-o serie de mijloace, legale (vânzarea produselor agricole, turism etc) sau ilegale (prostituție, trafic ilegal de produse). Cei care practică prostituția sau activități comerciale ilegale trebuie să rămână mereu în contact cu membri ai poliției sau ai serviciilor secrete, astfel încât să li se poată permite practicarea acelor activități în schimbul unor sume de bani. Domnul Gomez afirmă că banii obținuți din turism au fost folosiți de regim pentru menținerea populației la un nivel de subzistență. Cuba trebuie să importe diverse alimente de imediată necesitate și petrol. Dacă Cuba nu ar avea încasări din turism, regimul ar intra imediat în colaps. Domnul Gomez spune că nomenclatura comunistă și membrii serviciilor secrete se bucură de numeroase privilegii și de accesul la resursele statului. De exemplu, există zone rezidențiale de lux în Havana locuite de aceste persoane privilegiate, care pot deține automobile, aparatură electronică și alte facilități care nu sunt disponibile majorității populației.

Domnul Gomez a fost demis în 1995 din biroul național de avocatură în care profesase până atunci, din cauza reacției sale publice împotriva modului în care a fost tratat un coleg magistrat, care fusese marginalizat pentru că ar fi depus plângeri la adresa unui lider comunist. Din acest an, autoritățile i-au interzis accesul la orice loc de muncă legal. Singurul lui venit îl reprezintă ajutorul financiar primit de la organizații axate pe apărarea drepturilor omului și de la publicații americane, unde publică articole privind situația din Cuba.

El susține că locuința sa a fost probabil supravegheată în mod constant. În 2008, Securitatea cubaneză l-a chemat de două ori pe fratele domnului Gomez pentru a discuta situația acestuia. Prin aceste discuții, autoritățile au încercat să facă presiuni asupra domnului Gomez să renunțe la opoziția la adresa regimului. Autoritățile nu au mai luat alte acțiuni împotriva lui din 2008.

Elizardo Sanchez este unul dintre cei mai activi politicieni din opoziția cubaneză. Domnul Sanchez a prezentat situația actuală a opoziției anti-comuniste în Cuba. Este considerat o figură dominantă a opoziției și poate oferi numeroase informații utile despre activitatea anti-comunistă din Cuba. Conform declarațiilor sale, acum douăzeci de ani, existau mii de deținuți

politici în Cuba dintre care doar câteva zeci erau dizidenți vizibili. În prezent, numărul deținuților politici este de aproximativ 200 (dintre care 60 de persoane au fost recunoscute de Amnesty International ca "deținuți de conștiință") și există mii de dizidenți activi și vizibili. Astfel, în 1959, existau 14 închisori în Cuba și aproximativ 5.000 de deținuți (politici și civili). În prezent, există aproximativ 200 de închisori în Cuba și peste 100.000 de deținuți (politici și civili), cifră ce plasează Cuba pe un loc fruntaș în privința numărului relativ al închisorilor.

Conform spuselor domnului Sanchez, opoziția cubaneză nu este divizată, ci doar s-a multiplicat în ultimii ani, prin apariția a numeroase organizații noi. Principala alianță de organizații de opoziție este "Agenda para la transición", condusă de Marta Beatriz Roque și Vladimir Roca. Această alianță are un comitet format din 25 de reprezentanți ai organizațiilor membre, care sunt, de asemenea, coordonatori regionali.

Grupul domnului Sanchez, "Todos Unidos", activează și ei în cadrul acestei alianțe. Organizația "Movimiento cristiano-democrata", condusă de Oswaldo Paya, este susținută de partide europene creștin-democrate și a fost invitată să se alature alianței, dar până în prezent nu a dat niciun răspuns.

Există, de asemenea, organizații care nu au fost invitate să se alature alianței, cum ar fi organizația "socialisto-democraților", susținută de partide de stânga din UE (Partidul Socialist Spaniol, Partidul Democrat Italian). Motivul acestui fapt este că aceste organizații nu au condamnat în mod direct represiunea existentă în Cuba.

Domnul Sanchez spune că alianța nu a fost constituită pe baze ideologice sau în jurul unui program politic, ci în jurul a trei scopuri comune: stoparea imediată a oricărei forme de represiune; eliberarea imediată a tuturor deținuților politici; descompunerea aparatului de stat totalitar; instaurarea supremației legii. Liderii alianței au încheiat un pact conform căruia niciunul dintre ei nu trebuie să părăsească Cuba. El consideră că UE este singura entitate politică externă care încearcă să facă presiuni diplomatice asupra regimului lui Castro, pentru stoparea represiunii și eliberarea deținuților politici. Domnul Sanchez vede trei posibile scenarii după moartea lui Fidel Castro (eventual și după moartea lui Raul Castro): instaurarea unui Castrism fără Fidel; tranziția la democrație; instaurarea unei "junta" (consiliu militar).

Nestor Rodriguez Lobaina este activist al opoziției cubaneze și fost deținut al regimului comunist. El afirmă că printre cubanezi există o stare de profundă nemulțumire privind condițiile politice și economice din țară. La primul nivel al Partidului Comunist există un grup de lideri conservatori, în jurul lui Fidel Castro, care nu vor adoptarea niciunei reforme. La al doilea nivel al partidului, există lideri mai tineri, cu anumite viziuni reformiste, cărora nu li se permite să și le exprime. Unii dintre aceștia au fost deja marginalizați de conservatori. Un alt grup este format din generali ai Armatei Cubaneze, controlată de Fidel Castro.

Domnul Rodriguez spune că în urma dialogului lansat de UE cu regimul Castro, represiunea împotriva dizidenților s-a intensificat. UE le-a oferit caștriștilor un ascendent moral asupra populației și opoziției. Negocierile cu UE au provocat o mare dezamăgire în rândul dizidenților, care s-au simțit trădați și abandonați de UE. El adaugă că organizația sa (Movimiento Cubano Jovenes por la Democracia – Mișcarea Cubaneză a Tinerilor pentru Democrație) este considerată ca fiind foarte periculoasă pentru regimul castrist.

Represiunea împotriva domnului Rodriguez și a colegilor săi activiști este constantă și foarte violentă. Cu două săptămâni înainte de vizita noastră, doi membri ai organizației au fost condamnați la un an de detenție din motive politice. Cu o săptămână înainte de această vizită, domnul Rodriguez și patru deținuți politici (aceștia fiind încă în detenție în închisoarea Guantanamo: Yordis Garcia Fournier, Julian Antonio Mones Borrero, Abel Lopez Perez, Orlando Zapata Tamayo) au făcut greva foamei, cerând îmbunătățirea condițiilor groaznice de detenție. Nestor Rodriguez Lobaina trăiește în condiții îngrozitoare, într-un apartament mic și degradat. Nu are niciun alt venit în afara ajutorului din străinătate. În iulie 2008, domnul Rodriguez a fost atacat de mai mulți agenți de Securitate în locuința sa din Baracoa.

Guillermo Fariñas Hernandez este un deținut cubanez eliberat și jurnalist independent, în vârstă de 75 de ani. Cu o lună și jumătate înainte de vizita noastră, domnul Fariñas a publicat, pe un website al dizidenților cubanezi, articolul "Gulagul ce va să vina" în care reproducea conținutul discuțiilor liderilor comuniști, într-o întâlnire a consiliului director al Înaltei Școli de Partid. În această întrunire, președintele școlii propune crearea a 21 de "sate captive", unde toți dizidenții cubanezi să fie trimiși. Domnul Fariñas a fost în repetate rânduri chemat la Securitate după publicarea acestui articol și interogată asupra sursei care i-a dezvăluit conținutul acestor discuții. El susține că în interiorul Comisiei Ideologice a Partidului Comunist a fost creată recent o unitate de contra-informație. Comisia Ideologică nu a tratat până acum decât probleme de "purtare ideologică" a populației. Această nouă unitate reprezintă un nou pas în intensificarea represiunilor.

În general, opoziția cubaneză este unită, susține domnul Fariñas. Există anumite tensiuni, cele mai multe personale, în interiorul opoziției. Mișcarea Creștin-Democrată a lui Oswaldo Paya nu a fost acceptată să se alature alianței "Agenda para la transición", grupul "Corriente Agramantista", condus de Rene Gomez Manzano, s-a retras din "Agenda", după scandalul public legat de dezvăluirea pe televiziunea națională a conversațiilor private purtate prin e-mail dintre el și doamna Marta Beatriz Roque.

Domnul Fariñas a executat până acum trei sentințe de detenție politică, ultima dintre ele fiind suspendată în 2004, datorită stării sale precare de sănătate (făcuse greva foamei timp de 14 luni). În prezent este eliberat în regim de "licencia extrapenal", la fel ca și doamna Marta Beatriz Roque. Guillermo Fariñas Hernandez nu are o slujbă oficială și locuiește într-o casă degradată cu soția, mama și nepoata sa.

Omar Moises Ruiz Hernandez este un deținut cubanez în vârstă de 75 de ani, căsătorit cu Barbara Rojo Arias. În prezent este ținut în închisoarea Sanctu Spiritus. El este grav bolnav (gastrită cronică și probleme cardiace). Foarte rar, primește servicii medicale în închisoare. Programul de vizita este la 45 de zile pentru vizite familiale și 60 de zile pentru vizite maritale.

Doamna Rojo îi duce soțului un pachet voluminos, constând într-o mare cantitate de mâncare și îmbrăcăminte și închiriază o mașină pentru a transporta "jaba" la închisoare. Barbara Rojo Arias a trebuit să renunțe la activitatea ei ca Dama de Blanco, pentru a obține o îmbunătățire a condițiilor de detenție a soțului ei, dar se află încă sub urmărirea Securității. La șase luni după închiderea soțului ei, a trebuit să-și dea demisia din postul de economist la Banca Națională a Cubei.

Corriente Agramontista

Corriente Agramontista (CA) este un grup de avocați independenți, demisi din funcții de către regimul cubanez, care oferă consultații particulare persoanelor acuzate de "crime de stat". CA are 12 membri care se întâlnesc în mod regulat. Organizația publică un jurnal informativ cu privire la actele de represiune ale regimului. Acesta este difuzat în rândurile membrilor opoziției, în versiune imprimată, și către organizații americane și europene via internet.

Domnul Gomez a încercat să înregistreze oficial organizația, sub numele de organizație culturală. Procedura stipulată în legislația cubaneză impune ca inițiatorii organizației să solicite de la un birou specializat un certificat conform căruia nu au fost înregistrate alte organizații având aceleași scopuri. Domnul Gomez nu a primit niciun răspuns la cererea sa. Spune că a trimis o scrisoare Ministrului Justiției, dar că nici de la acesta nu a primit vreun răspuns. Eforturile sale de a înregistra oficial organizația s-au oprit în momentul în care a fost demis din biroul de avocatură. Corriente Agramontista nu este înregistrată oficial și funcționează ilegal. CA colaborează cu mișcarea de protest a soțiilor deținuților politici "Damas de Blanco", căreia îi oferă consultanță legală.

Comisia Cubaneză pentru Drepturile Umane și Reconcilierea Națională

CCDHRN a fost fondată în 1967 și a fost prima organizație independentă (deși fără statut oficial) care a ales calea pașnică de a se opune regimului. Scopurile organizației nu sunt politice, ci militează pentru protecția drepturilor fundamentale ale omului, pentru eliberarea deținuților politici și altor persoane închise fără o vină anume. CCDHRN publică o dată la doi ani rapoarte asupra situației deținuților politici și represiei în Cuba. Aceste rapoarte nu sunt imprimate, din motive de securitate și legalitate, ci sunt distribuite electronic (e-mail, CD etc).

CCDHRN a făcut o plângere oficială împotriva unor jurnaliști ai televiziunii naționale cubaneze și împotriva unui avocat pentru violarea secretului corespondenței în cazul Martei Beatriz Roque (mesaje personale din e-mail-ul acesteia au fost prezentate pe televiziunea națională în talk-show-ul "Mesa Redonda", fără acceptul ei și prin spargerea ilegală a parolei și contului). Avocatul statului nu a dat un răspuns oficial, astfel încât ei au depus o nouă plângere împotriva acestuia pentru abuz în serviciu. Nu au primit un răspuns nici cu privire la cea de-a doua plângere, dar membri din CCDHRN au considerat semnificativ faptul că plângerea lor a trecut prin toate procedurile oficiale. Guillermo Farinas, deținut politic eliberat și jurnalist independent, care a asistat la discuția cu domnul Sanchez, a afirmat că în urmă cu cinci ani, o asemenea acțiune legală era de neconceput și că cei care au inițiat-o ar fi fost condamnați la cel puțin un an de detenție.

Această organizație întreprinde o activitate constantă de oferire de consultanță juridică și educație populației cubaneze, prin care încearcă să demonstreze că regimul cubanez își încalcă propria Constituție și propriile legi. CCDHRN încurajează toți cetățenii care au fost victime ale abuzurilor regimului să-și apere drepturile.

CCDHRN colaborează cu Asociația Juridică Cubaneză și, de asemenea, cu grupul lui Rene Gomez ("Corriente Agramontista").

Movimiento Cubano Jovenes por la Democracia (Miscărea Cubaneză Tineri pentru Democrație)

Principalul program al MCJD este numit „Universitarios sin Fronteras“ și are ca principal scop autonomizarea universităților față de guvernul central. MCJD, deși nu are un statut oficial, are peste 400 de membri activi și a reușit să obțină mai mult de 5.000 de semnături de la studenți cubanezi în sprijinul proiectelor derulate.

MCJD lucrează la doua proiecte:

- Universitarios sin Fronteras: autonomia universităților și toate drepturile și libertățile ce decurg din această autonomie a oamenilor de a studia și de a lucra în mediul academic: libertatea cuvântului, libertatea de asociere, accesul liber la informație și folosirea nerestricționată a internetului, dreptul de a elabora propriile programe de studiu;
- Redeschiderea Universității Catolice Santo Tomas de Villanueva. Domnul Rodriguez susține că nu a primit niciun sprijin pentru acest proiect din partea liderilor Bisericii Catolice din Cuba.

:

Organizația este membră a alianței "Agenda para la transición", cea mai mare alianță de organizații independente din Cuba. Domnul Rodriguez a fost condamnat de trei ori și a executat în total 10 ani de închisoare pe motive politice. A fost eliberat în 2006, după șase ani de închisoare. A fost recunoscut de Amnesty International ca "deținut de conștiință". El nu consideră că a reușit să aducă vreo schimbare semnificativă sau o reformă democratică în Cuba, dar este hotărât să continue lupta.

Damas de Blanco (Doamnele în Alb)

Damas de Blanco sunt urmărite de cel puțin trei agenți de Securitate. Aceștia nu sunt îmbrăcați în uniforme, dar sunt foarte vizibili, prezența lor ostentativă intenționând, probabil, să descurajeze orice acțiuni ale Damas de Blanco sau ale altor persoane.

În timpul slujbei, preotul catolic face referiri directe la grupul de femei (folosind expresia "cel de-al doilea grup de persoane din stânga"), amintind celor prezenți că aceste femei "sunt oprimăte și suferă", că sunt "oameni care suferă de foame, de sete, care sunt bolnavi în închisoare" și care sunt chiar lângă ei. Preotul face referiri repetate la grupul de femei în timpul slujbei sale, fără a folosi însă numele grupului.

Coalicion Central Opositora (Coaliția Centrală de Opoziție)

Coalicion Central Opositora este o alianță de opoziție fără vreo orientare ideologică, care funcționează pe baza a trei direcții de acțiune: eliberarea imediată a deținuților politici; stoparea imediată a oricărei represiuni; instaurarea unui sistem politic pluralist. Domnul Fariñas, unul dintre fondatorii organizației, spune că organizația are peste 700 membri în partea centrală a Cubei. A precizat, de asemenea, că această alianță a făcut primul pas spre crearea "Agenda para la transicion".

În săptămâna de după vizita echipei de proiect, o întâlnire de consiliu a "Agenda" a fost programată pentru adoptarea unui Cod general al organizării. În 2009, "Agenda para la transicion" intenționează să creeze o rețea națională de filiale, care ar trebui să cuprindă peste 140 filiale municipale (Cuba având 169 de municipii). O adunare generală este așteptată în 2010.